

KONTROLLPLAN FÖR LIVSMEDELSKONTROLLEN I HAMMARÖ KOMMUN 2023

Fastställd av miljö- och byggnadsnämnden 2022-12-13, Miljö- och byggnadsnämnden § 169.

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning och bakgrund.....	5
2. Mål för den offentliga kontrollen	5
2.1 Övergripande mål för kontroll av livsmedel	6
2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll.....	6
Särskild verksamhetsinriktning för 2023 – Operativa mål i livsmedelskontrollen.....	6
3. Ansvarsfördelning inom kontrollen av livsmedel	7
3.1 Behörig central myndighet.....	7
3.2 Behörig lokal myndighet	7
3.3 Ansvarsfördelning mellan myndigheterna.....	7
3.4 Ansvarsfördelning inom den lokala myndigheten	7
4. Samordning.....	8
4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter	8
4.2 Samordning inom behörig lokal myndighet	8
4.3 Samverkan mellan lokala myndigheter	8
5. Befogenheter och resurser för kontrollen.....	9
5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter	9
Livsmedelslagstiftningens uppbyggnad.....	9
5.2 Kontrollpersonal och utrustning.....	10
5.3 Finansiering av kontrollen	10
Avgifter och finansiering	10
5.4 Kompetenskrav och utbildning.....	11
6. Organisation och utförande av kontrollen.....	11
Miljö- och byggnadsnämndens organisation.....	11
Miljö- och byggförvaltningens organisation.....	12
Opartiskhet och jäv	12
Registerhållning och ärendehantering	12
Verksamhetsplanering och uppföljning	12
6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt	13
Registrering.....	13
Godkännande	13
6.2 Offentlig kontroll av livsmedel.....	13
6.3 Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll.....	14
Prioriterade lagstiftningsområden 2023.....	14
6.4 Rutiner för utförande av kontroll	17
Kontrollmetoder	17
Revision	17
Inspektion	18
Provtagning.....	18
Kartläggning.....	18
6.5 Provtagning och analys.....	18

6.6 Rapportering av kontrollresultat.....	18
6.7 Öppenhet i kontrollen.....	18
7. Sanktioner – åtgärder vid bristande efterlevnad.....	19
Administrativa sanktioner.....	19
Sanktionsavgifter.....	19
Straffrättsliga sanktioner.....	20
8. Uppföljning och utvärdering av kontrollen.....	20
8.1 Uppföljning.....	20
8.2 Intern revision.....	20
8.3 Extern revision.....	20
8.4 Utvärdering.....	21
9. Beredskap.....	21
10. Flerårig nationell kontrollplan.....	21

SAMMANFATTNING

Denna kontrollplan är miljö- och byggnadsnämndens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bland annat i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel.

Förordningen beskriver ett kontrollsystem som möjliggör kontroll genom hela livsmedelskedjan. Den lokala kontrollplanen begränsas till kontrollsystemet för livsmedelsföretag. De strategiska inriktningarna grundas på de krav som ställs på kontrollmyndigheten med hänsyn till gemensamhetslagstiftningen och den nationella lagstiftningen, på klarlagda risker i verksamheterna och erfarenhet av tidigare kontroller. Grunden för kontrollplanen finns i den nationella kontrollplanen för Sverige.

Syftet med denna kontrollplan är att ge en beskrivning av hur miljö- och byggnadsnämndens offentliga kontroll är utformad, inriktningen av kontrollarbetet och hur det genomförs. Den löpande arbetsplaneringen, på detaljnivå, sker inom miljö- och byggförvaltningens livsmedelsgrupp.

Miljö- och byggnadsnämnden i Hammarö kommun är behörig myndighet för offentlig kontroll av livsmedel. Nämnden ansvarar för att effektiv och ändamålsenlig kontroll utförs på de anläggningar, för vilka kommunen är kontrollansvarig, enligt 23 § livsmedelsförordningen. Ansvaret innefattar kontroll av dricksvatten, hygien och märkning.

Nämnden ansvarar för den operativa offentliga kontrollen vid cirka 90 livsmedelsanläggningar. Dessa är framför allt storhushållskök såsom skol-, vård- och omsorgskök, restauranger, mindre industrier samt butiker av olika slag.

Betydande arbetsuppgifter inom kontrollen är att genomföra revisioner, inspektioner och provtagningar, handlägga anmälan för registrering och besluta om riskklassning, utreda misstanke om matförgiftning, årligen rapportera uppgifter till Livsmedelverket samt fatta beslut i fråga om avgifter för uppföljande kontroll och sanktioner samt göra åtalsanmälningar.

På förvaltningen finns 1,5 tjänster för livsmedelskontroll, fördelat på tre anställda. Planerad kontroll samt registrering av livsmedelsanläggning är avgiftsfinansierad.

Kontrollen är baserad på riskklassning av anläggningarna. Varje år tas en detaljerad plan för den operativa kontrollen fram av miljö- och byggförvaltningen. Detaljplanen syftar till att kontrollen ska vara effektiv och ändamålsenlig. Denna detaljplan fungerar också som övergripande arbetsfördelning/instruktion till inspektörerna.

1. INLEDNING OCH BAKGRUND

Denna kontrollplan är miljö- och byggnadsnämndens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bland annat i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel. Denna kontrollplan bör omfatta aktuellt verksamhetsår, samt en flerårig plan.

Förordningen beskriver ett kontrollsystem som möjliggör kontroll genom hela livsmedelskedjan. Den lokala kontrollplanen begränsas till kontrollsystemet för livsmedelsföretag. Grunden för kontrollplanen finns i den nationella kontrollplanen för Sverige.

Upprättandet av en kontrollplan grundas på:

- gemensamhetslagstiftningen och den nationella lagstiftningen.
- klarlagda risker i samband med livsmedelsverksamheten enligt modell för riskklassning.
- erfarenheter, information och tidigare resultat av livsmedelföretagarnas efterlevnad av livsmedelslagstiftningen, samt
- befintliga resurser för livsmedelskontroll inom myndigheten.

Vid upprättandet av en kontrollplan, kan fastställd kontrolltid fördelas på kontrollmetoderna revision, inspektion, provtagning av livsmedel samt kartläggning.

Utöver detta bör planen innehålla information om planerad utbildning för kontrollpersonalen, samt ge utrymme för oförutsedda händelser som kan påverka kontrollbehovet, till exempel matförgiftningsutbrott. Lämpligen fastställer myndigheten kontrollplanen i samband med fastställande av den årliga verksamhetsplanen.

I miljö- och byggförvaltningens verksamhet sker planeringen och uppföljningen av kontrollen i flera steg, vilket beskrivs nedan under rubriken "6. Organisation och utförande av kontrollen".

2. MÅL FÖR DEN OFFENTLIGA KONTROLLEN

De gemensamma målen för den offentliga kontrollen inom livsmedelskedjan finns i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Den nationella kontrollplanen är gemensam för samtliga kontrollmyndigheter i livsmedelskedjan och tas fram av Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), länsstyrelserna, kommunerna genom Sveriges Kommuner och Regioner, Kemikalieinspektionen, Tullverket, försvarsinspektören för hälsa och miljö, Swedac och Nationellt centrum för djurvälstånd vid Statens Lantbruksuniversitet (SLU).

Kontrollplanen innehåller tre gemensamma, övergripande mål för kontrollen i hela livsmedelskedjan:

- Den offentliga kontrollen av livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd ska ge konsumenterna säkra livsmedel som de kan lita på. Konsumenterna ska kunna känna trygghet i att livsmedlen är producerade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen ska vara både tillräcklig och enkel att förstå.
- Företagen har tilltro till kontrollen och upplever den som meningsfull. Kontrollen ska ge företagen likvärdig, rättssäker, effektiv och ändamålsenlig kontroll med helhetssyn. Detta stärker förtroendet för företagets produkter.
- Optimal samverkan mellan kontrollmyndigheterna. Kontrollplanen säkerställer att hela produktionskedjan kontrolleras genom att samarbetet mellan de myndigheter och kontrollområden som ingår i kontrollkedjan utvecklas, att man lär av varandra och utnyttjar gemensamma erfarenheter. Samarbetet möjliggör effektivare kontroller. Det gynnar både konsumenterna och de producenter som kontrolleras.

2.1 Övergripande mål för kontroll av livsmedel

Mål och inriktning för kontrollen i livsmedelskedjan

- Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.
- De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.
- Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.
- De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.

Gemensamma effektmål inom fyra fokusområden

Med utgångspunkt från de övergripande målen har fyra gemensamma effektmål fastställts. Effektmålen utgår från fyra fokusområden. Säkert dricksvatten, mikrobiologiska risker, kemiska risker och information i livsmedelskedjan.

- För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvattnet minska.
- Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobakter, listeria, ehec/vtec och norovirus.
- Minska hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (fokus dioxiner och PCBer), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.
- Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur och växter kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd.

Utöver dessa mål, finns specifika mål och prioriteringar för de olika kontrollområdena i kedjan, från jord till bord.

De övergripande målen och effektmålen är nedbrutna till operativa mål. De operativa målen bidrar till att myndigheterna når de gemensamma målen. För att säkerställa att alla myndigheter inom livsmedelskontrollen bidrar till målen är myndigheterna skyldiga att ta hänsyn till de operativa målen då de planerar och följer upp sin verksamhet.

Kontrollmyndigheterna ska rapportera de kontroller som utförs utifrån målen till Livsmedelsverket. Detta för att se om Sveriges livsmedelskontroll uppfyller målen på nationell nivå.

2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll

Miljö- och byggnadsnämnden i Hammarö kommun har följande lokala mål för livsmedelskontrollen:

- Samtliga anläggningar ska få kontroll motsvarande den beslutade kontrolltiden under en treårsperiod.

Särskild verksamhetsinriktning för 2023 – Operativa mål i livsmedelskontrollen

Operativt mål 5 – Ekologiska livsmedel

Kontrollmyndigheten ska kontrollera och verifiera att en aktör har anmält sig till Livsmedelsverket. Kontrollmyndigheten kontrollerar också att kraven för undantagen från anmälan och att inte inneha certifikat är uppfyllda. För undantagna aktörer gör kontrollmyndigheten kontroll av de produkter som säljs av dessa aktörer och verifierar att certifikatet omfattar de produktkategorier som detaljhandeln får från leverantören samt certifikatens giltighetsperiod.

En kontrollmyndighet ska omedelbart underrätta Livsmedelsverket när den konstaterar att en aktör inte har anmält sin verksamhet till Livsmedelsverket.

Bakgrund till målet:

Ekologiska produkter har ett mervärde för konsumenter, vilket kan öka risken för vilseledande och bedrägliga förfaranden. Det är viktigt att den ekologiska livsmedelsinformationen/märkningen är korrekt och inte vilseleder, eftersom det är en förutsättning för att konsumenterna ska få det som de betalar för. Om ekologiska livsmedel inte motsvarar den information som ges finns risk för att förtroendet hos konsumenterna minskar för dessa produkter. Att motverka vilseledande och bedrägliga förfaranden är också en fråga om lika konkurrensförhållanden på marknaden.

- **Operativt mål 16 – Glykoalkaloider i potatis**

Offentlig kontroll av åtgärder som livsmedelsföretagare vidtagit för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.

Bakgrund till målet:

Potatis är ett av våra viktigaste baslivsmedel. Tidigare kontrollprojekt 2015–2017 har visat att branschens åtgärder har varit otillräckliga för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och förhindra att giftiga partier sätts på marknaden. Branschen och detaljhandeln har sedan dess angett att de vidtagit olika förbättringsåtgärder för att styra upp situationen och det finns därför skäl att nu granska effekten av dessa åtgärder. För att effektivt planera och utforma framtida kontroller finns det också ett behov av mer kunskap om potatissorter.

3. ANSVARFÖRDELNING INOM KONTROLLEN AV LIVSMEDEL

3.1 Behörig central myndighet

Livsmedelsverket är den centrala behöriga myndigheten för livsmedelskontroll i Sverige, enligt 18 § i Livsmedelsförordningen (2006:813).

3.2 Behörig lokal myndighet

Miljö- och byggnadsnämnden i Hammarö kommun är, enligt 11 § i Livsmedelslagen (2006:804) och reglemente för Hammarö kommuns miljö- och byggnadsnämnd, behörig myndighet för kontrollen i kommunen.

3.3 Ansvarsfördelning mellan myndigheterna

Ansvar för den offentliga kontrollen av livsmedelsanläggningar i Sverige fördelas enligt 23 § i Livsmedelsförordningen (2006:813).

3.4 Ansvarsfördelning inom den lokala myndigheten

Ansvarsfördelningen inom myndigheten beskrivs i miljö- och byggnadsnämndens delegationsordning. Gällande delegationsordning beslutades 2015-03-24, Mbn § 41 och den reviderades 2022-08-23, Mbn § 104.

Inriktningen i denna är att så långt som möjligt delegera beslutsrätten, för att få en väl fungerande och effektiv verksamhet. Beslut ska kunna tas utan onödiga dröjsmål och de anställdas sakkunskaper ska tas tillvara på ett ändamålsenligt sätt. Kontrollmyndigheten ska kunna ge en god service och snabbt kunna vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga eller förhindra skador på människor, djur och natur.

Delegationsordningen är utformad så att nämnden delegerar beslutanderätt till givna befattningar som finns inom förvaltningen.

4. SAMORDNING

4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter

Miljö- och byggförvaltningen är en liten förvaltning och vägarna mellan olika funktioner inom kommunen är korta. Detta yttrar sig genom att olika tillstånd och tillsynsärenden oftast samordnas, för att på detta sätt vinna tid och förtroende hos verksamhetsutövarna.

Matförgiftningsutredningar sker, när så krävs, i samarbete mellan kommunen, smittskyddsläkaren, Länsstyrelsen och i speciella fall även Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten. Även andra kommuner kan involveras i utredningen. En handläggningsrutin för utredning av matförgiftningar har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

Varje år deltar handläggarna i länsmöten, där representanter från Länsstyrelsen, Livsmedelsverket och länets kommuner deltar.

Handläggarna deltar i det arbete som görs av Miljösamverkan Värmlands och Örebro län (regional miljösamverkansorganisation med syfte att effektivisera och stödja myndigheternas tillsyn).

RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) vidarebefordras från Livsmedelsverket till berörd kommun. Uppföljning genomförs av Livsmedelsverket. iRASFF är EU-kommissionens webbverktyg för att sprida snabb information om osäkra livsmedel. Sedan 2018 hanteras även nationella ärenden i samma system. Förvaltningens miljöinspektörer som arbetar med livsmedelskontroll har inloggning till iRASFF.

Länsstyrelsen genomför revisioner av kommunens verksamhet. Senaste revisionen genomfördes 2019 och den följdes upp under 2020.

4.2 Samordning inom behörig lokal myndighet

Livsmedelsfunktionen är en del av miljö- och byggförvaltningen och jobbar med livsmedelsfrågor samt dricksvatten. Samordning av verksamheten sker genom olika typer av möten och personliga samtal i kombination med skrivna rutiner, inom ramen för kvalitetsarbetet med ursprung i bland annat vägledning och liknande från Livsmedelsverket.

Nedan sker en uppräknig av de samordnande arbetssätt samt möten och samtal som sker.

- Inspektörmöten – Gäller samtliga medarbetare. Gemensamma och övergripande frågor som rör kontrollen diskuteras vid inspektörmötena.
Ansvarig: förvaltningschef miljö- och byggförvaltningen
- Medarbetarsamtal – Enskilda samtal mellan medarbetare hålls två gånger per år. Samtalet är en möjlighet att följa upp och utveckla varje medarbetare individuellt.
Ansvarig: förvaltningschef miljö- och byggförvaltningen

4.3 Samverkan mellan lokala myndigheter

Hammarö kommun har haft ett interkommunalt samverkansavtal med Karlstads kommuns miljöförvaltning. Under 2021 skrev nämnden på ett nytt interkommunalt samverkansavtal med Karlstads kommuns miljöförvaltning. Från 2022 till och med 2024 köper förvaltningen 50 timmars tillsynstid per år av livsmedelsinspektörer från Karlstads kommun.

Under 2019 ingick miljö- och byggnadsnämnden ett samarbetsavtal med myndighetsnämnden i Kils kommun inom samtliga av nämndens myndighetsområden. Vid risk för jäv och intressekonflikter eller under sjukskrivnings- eller semesterperioder sker ett samarbete via detta avtal.

5. BEFOGENHETER OCH RESURSER FÖR KONTROLLEN

5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter

Miljö- och byggnadsnämndens befogenheter inom livsmedelsområdet regleras huvudsakligen i Livsmedelslagen (2006:804) och i Livsmedelsförordningen (2006:813).

Enligt 20 § i livsmedelslagen har kontrollmyndigheten rätt att:

- få upplysningar,
- ta del av handlingar och
- få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

För åtgärder vid bristande efterlevnad, sanktioner, se avsnitt 7.

Livsmedelslagstiftningens uppbyggnad

EU- och EG-förordningar om hygien och kontroll inom livsmedelsområdet, tillämpas inom EU från och med den 1 januari 2006. Det är dels två förordningar om hygien, som riktar sig till företagen, förordning (EG) nr 852/2004 och (EG) nr 853/2004, dels en förordning om kontroll, som riktar sig till kontrollmyndigheterna, förordning (EU) nr 2017/625.

Hygien- och kontrollförordningarna bygger på den grund som lades i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning. Denna förordning fastställer de grundläggande krav som gäller för all livsmedelshandling; främst krav på livsmedelssäkerhet, skyldigheter för livsmedelsföretagare att uppfylla kraven i livsmedelslagstiftningen och att kontrollera att dessa krav uppfylls, samt krav på spårbarhet.

Hygien- och kontrollförordningarna är inriktade på de mål som ska nås och de ger därför företagen möjlighet att välja olika vägar för att uppnå målen. I vissa fall är reglerna flexibla och kan anpassas efter lokala förutsättningar, till exempel fortsatt användning av traditionella metoder.

Det finns också flera EG-förordningar som innehåller regler på avgränsade områden. Exempel på sådana är bekämpningsmedelsrester, främmande ämnen (ex. ämnen som bly och mykotoxiner), ekologisk produktion, aromer, ägg, kyckling, mjölk, vin, sprit, märkning, geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar.

EU- och EG-förordningarna gäller direkt i alla medlemsstater, utan att omformas till nationell lagstiftning.

Den svenska livsmedelslagen (2006:804) kompletterar EU- och EG-förordningarna. Livsmedelslagen innehåller bland annat regler om kontroll, avgifter, straff och överklaganden. Regeringen har gett ut en förteckning över de EU- och EG-förordningar som kompletterar livsmedelslagens bestämmelser.

Den svenska livsmedelsförordningen (2006:813), talar bland annat om vilken myndighet som ska kontrollera olika slags anläggningar. Den ger också Livsmedelsverket rätt att meddela föreskrifter om offentlig kontroll.

Livsmedelsverkets föreskrifter grundar sig ofta på EG-direktiv, eller också kompletterar EU- och EG-förordningar. Bara några få föreskrifter saknar denna anknytning.

Livsmedelsverket ger vidare ut vägledning som är riktade till kontrollmyndigheterna. Vägledningarna ska ses som komplement till gällande förordningar, nationell lagstiftning och eventuella vägledningarna från kommissionen, för att ge ytterligare stöd i tolkningen av lagstiftningen. Vägledningarna är inte rättsligt bindande.

Avsikten är också att riktlinjer ska utarbetas och spridas av branschorganisationer, så kallade branschriktlinjer. De är branschens egen beskrivning av hur företagen kan uppnå kraven i livsmedelslagstiftningen. Företagen måste följa bestämmelserna i lagar, förordningar och föreskrifter, men nationella branschriktlinjer är frivilliga att följa. På Livsmedelsverkets hemsida finns en lista på vilka branschriktlinjer som granskats och bedöms uppfylla kraven för en nationell branschriktlinje.

5.2 Kontrollpersonal och utrustning

Livsmedelsfunktionen har i dagsläget 1,5 tjänster, fördelat på tre personer, för att utföra kontroll enligt EU- och EG-förordningar och den nationella livsmedelslagstiftningen.

En behovsutredning för livsmedelskontrollen uppdaterades senast i maj 2022. Behovsutredningen bygger på beslutade kontrolltider för livsmedelsanläggningarna i kommunen samt uppgifter från Sveriges kommuner och regioners tidschablon, exempelvis semester, sjukdom, vård av barn, intern och extern samverkan, planering med mera.

Varje årsarbetare uppskattas utföra tillsyn och tillsynsrelaterade uppgifter motsvarande ca: 800 timmar per år. Enligt riskklassningen ska vi utföra cirka 370 timmar planerad kontroll under ett år samt täcka upp behovet för uppföljande kontroll som inte var planerad, registreringar, omvärldsanalys samt myndighetens skyldighet att ge råd och information, totalt 2234 timmar på ett år.

Kyl- och frysutrymme finns för förvaring av prover och provtagningsutrustning vid eventuella beslag. Vid beslag av större partier måste utrymme hyras. Rutin för omhändertagande av en större mängd livsmedel finns. Utrymme för förvaring och tvätt av skyddskläder finns. Termometrar, kameror, ficklampor, ATP-mätare, pH-mätare, frityroljemätare, UV-lampa och liknande utrustning finns.

5.3 Finansiering av kontrollen

Kontroll av livsmedelsanläggningar finansieras genom avgifter och skattemedel. Årlig kontrollavgift tas ut från kontrollobjekten för att delvis finansiera den planerade kontrollen. Avgiftens storlek baseras på kontrollbehov och fastställd timtaxa.

Kontrollbehovet fastställs med hjälp av Livsmedelsverkets vägledning "Riskklassificering av livsmedelsanläggningar och beräkning av kontrolltid".

Avgift för uppföljande kontroll som inte var planerad tas ut för att finansiera kontrollen, enligt 9 § i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Avgifter och finansiering

Skyldigheten för en livsmedelsföretagare att betala en årlig avgift och för kontrollmyndigheten att ta ut den, är reglerad i en särskild förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Förordningen lägger också fast principen om att den offentliga kontrollen ska finansieras av avgifter, den så kallade självkostnadsprincipen. Principen syftar på det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse för tillämpningen av självkostnadsprincipen. Självkostnadsprincipen är närmast en målsättningsprincip, som innebär att syftet med verksamheten inte får vara att ge vinst. Under en längre tid får det totala avgiftsuttaget inte överstiga de totala kostnaderna för verksamheten.

Timtaxan är beräknad enligt principerna i förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll. Kommunen har dock skyldighet att även svara för allmän information och rådgivning, men denna verksamhet ska skattefinansieras.

Kommunfullmäktige i Hammarö kommun har fastställt en taxa (KF 2019-12-16, § 191) för livsmedelsverksamheten.

Avgifterna bygger på ett system med fasta årliga avgifter, som är beslutade utifrån en riskklassificering som fastställer det antal kontrolltimmar som verksamheten ska ha. Riskklassificeringen görs enligt Livsmedelsverkets modell i vägledningen "*Riskklassning av livsmedelsanläggningar och beräkning av kontrolltid*". Den fastställda kontrolltiden multipliceras med en, av kommunfullmäktige beslutad, timtaxa på 1377 kronor per timme för planerad kontroll och 1298 kronor för uppföljande kontroll som inte är planerad. Timavgiften kommer att indexuppräknas inför 2023. Beslut om indexuppräkning fattas av miljö- och byggnadsnämnden.

Varje livsmedelsanläggning får inte varje år exakt det antal timmar som är beslutade. Kontrolltid kan ackumuleras och fördelas utifrån behov, det vill säga, det kan bli mer ett år och mindre nästa. Över en treårsperiod ska dock alla livsmedelsföretag få kontrollinsatser som motsvarar de fastställda timmarna, för vilka man betalar avgift.

Intentionen i taxan är att avgiften för årlig kontroll ska kunna justeras uppåt eller neråt med hänsyn till livsmedelsföretagarens efterlevnad av regelverket. Vidare ska företagaren även debiteras extra avgifter för eventuella kostnader, till följd av uppföljande kontroller eller uppföljande provtagningar.

5.4 Kompetenskrav och utbildning

Miljö- och byggnadsnämnden ska ha tillgång till för uppgiften kvalificerad och erfaren personal i tillräckligt antal. Samtliga livsmedelsinspektörer vid miljö- och byggförvaltningen har en för kontrolluppgiften relevant högskoleutbildning och man deltar kontinuerligt i olika typer av fortbildningar kring exempelvis kontrollmetodik och lagstiftning.

I de individuella utvecklingssamtalen som hålls mellan chef och medarbetare, fastställs de utbildningar/kurser som krävs för ett år i taget i en kompetensutvecklingsplan.

En kompetensanalys avseende kontrollobjekt i kommunen kontra tillgänglig kompetens hos personalen, genomfördes år 2022 i samband med medarbetarsamtalen. Varje medarbetare i livsmedelsgruppen ansvarar för att dokumentera utbildning, kurser och liknande i ett personligt kompetensregister (CV). Förvaltningschefen för miljö- och byggförvaltningen ansvarar för planering av utbildningsinsatser för gruppmedlemmarna.

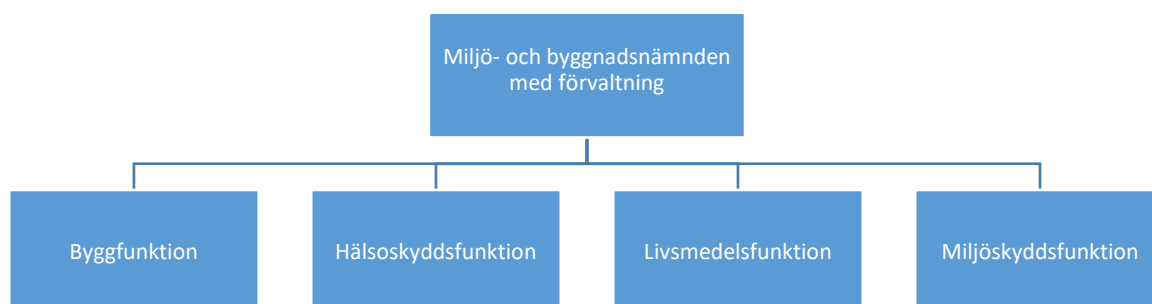
6. ORGANISATION OCH UTFÖRANDE AV KONTROLLEN

Miljö- och byggnadsnämndens organisation

I Hammarö kommun fullgörs kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet av miljö- och byggnadsnämnden. Detta framgår av det fastställda reglementet för nämnden. Reglementen fastställs av kommunfullmäktige. Av detta följer att det är nämnden som är behörig kontrollmyndighet enligt livsmedelslagen.

Miljö- och byggförvaltningen organisation

Miljö- och byggförvaltningen är en egen förvaltning, underställd miljö- och byggnadsnämnden.

Opartiskhet och jäv

I regeringsformens första kapitel, som handlar om statskicketets grunder, anges ett antal grundläggande principer för hur myndigheter ska utöva sin verksamhet. Det handlar bland annat om opartiskhet, saklighet, likhet inför lagen, legalitet och människors lika värde. Principerna syftar ytterst till att garantera den enskildes rättssäkerhet. I regeringsformen finns vidare bestämmelsen om att till exempel kommunfullmäktige, kommunstyrelse eller annan myndighet inte får ingripa i den myndighetsutövning som är ålagd en kontrollmyndighet.

I förvaltningslagen finns flera bestämmelser som syftar till att tillvarata allmänhetens intressen, bland annat om myndigheters serviceskyldighet.

I kommunallagen finns bestämmelser om att en kommunal nämnd inte får utöva i lag eller författning föreskriven tillsyn över verksamhet som nämnden själv bedriver. I Hammarö kommun finns inga sådana dubbla roller inbyggda.

Bestämmelser om jäv för förtroendevalda i kommunala nämnder och för de anställda i kommunen finns, i 6 kap 28–32 §§ i kommunallagen.

Miljö- och byggförvaltningen har en handläggningsrutin vid risk för jäv, opartiskhet eller muta. Rutinen fastställdes av miljö- och byggnadsnämnden 2021-12-14, § 183 (rutin kring korruption och jäv).

Under 2019 ingick miljö- och byggnadsnämnden samarbetsavtal med myndighetsnämnden i Kils kommun inom samtliga av nämndens myndighetsområden. Avtalet ska även kunna nyttjas för att undvika intressekonflikter och jäv.

Registerhållning och ärendehantering

Lagstiftningen ställer krav på att miljö- och byggnadsnämnden håller register över de livsmedelsanläggningar som man har kontrollansvar för. Miljö- och byggförvaltningen arbetar därför med ärendehanteringssystemet ECOS2 (Sokigo AB), som är ett integrerat system för diarieföring och registrering av objekt. Systemet erbjuder många funktioner för att förenkla, effektivisera och likrikta handläggningen, exempelvis, möjlighet att använda mallar, dokumentlagring, stöd för rapportering av livsmedelskontrollen med mera.

Verksamhetsplanering och uppföljning

Verksamhetsplanering och uppföljning sker i flera steg och på olika nivåer i verksamheten:

- Nämndens övergripande mål för mandatperioden.
- Budgetprocessen i kommunen där kommunfullmäktige, genom kommunstyrelsen fastställer nämndens budgetram. Nämnden i sin tur gör en mer detaljerad budget för verksamheten.

- Verksamhetsplan som antas av nämnden. Denna följs upp löpande under året genom bland annat systemet för måluppföljning i Hypergene.
- Detaljerad planering av kontrollarbetet sker på miljö- och byggförvaltningen. På denna nivå finns planeringen per kontrollobjekt och handläggare. Uppföljningen sker kontinuerligt i arbetsgruppen med förvaltningschefen för miljö- och byggförvaltningen samt i den interna kontrollen som redovisas till miljö- och byggnadsnämnden två gånger per år.
- Uppföljning av att livsmedelsverksamheterna får den tillsyn de betalar för. Följs upp och redovisas för nämnden minst två gånger per år enligt den interna kontrollplanen.

6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt

Kontrollobjekten är cirka 90 och finns i en databas i verksamhetssystemet ECOS2. Kontrollobjekten utgörs till största delen av kommunala storkök och mottagningskök, butiker och restauranger. Utöver detta finns det exempelvis kosttillskotts försäljning, några mindre caféer och apotek.

Krav för godkännande respektive registrering finns i livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedelshygien. Livsmedelsverkets vägledningar används som stöd i arbetet. Registerkontroll sker löpande i och med fakturautskick och i samband med kontrollbesök.

Registrering

Alla livsmedelsanläggningar i ett livsmedelsföretag ska registreras hos den behöriga kontrollmyndigheten. Enda undantaget är om anläggningen måste godkännas. Det är livsmedelsföretagaren som ansvarar för att lämna in en anmälan om registrering av sin anläggning till miljö- och byggnadsnämnden. Livsmedel får inte släppas ut på marknaden från en anläggning innan anmälan om registrering skett eller beslut om godkännande fattats. Registreringen ska göras senast 2 veckor innan verksamheten startar.

Godkännande

Anläggningar som omfattas av krav på godkännande, anges i artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004, om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Livsmedelsverket är kontrollmyndighet för anläggningarna.

6.2 Offentlig kontroll av livsmedel

Offentlig kontroll ska utföras för att kontrollera efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen i alla led i produktionen, bearbetningen och distributionen av livsmedel.

De behöriga myndigheter som utför offentlig kontroll ska vara effektiva och opartiska. Det får inte finnas någon intressekonflikt för den personal som utför den offentliga kontrollen, och heller inte för de som ansvarar för den. Myndigheterna ska ha tillgång till för ändamålet tillräckligt antal, välkvalificerad och erfaren personal samt lämpliga utrymmen och lämplig utrustning.

Offentlig kontroll ska genomföras utan förvarning utom i samband med revision och liknande fall då det krävs att livsmedelsföretagaren underrättas i förväg. Offentlig kontroll får också genomföras oplanerat och när det i det enskilda fallet krävs en kontroll till exempel vid matförgiftningsutbrott eller vid klagomål.

Offentlig kontroll ska utformas enligt dokumenterade förfaranden för att säkerställa en likriktad och kvalitativ kontroll. Kontrollaktiviteter och övervakningssystem bör vara väldokumenterade, genom kontrollplan, vägledningar, instruktioner och rutiner samt andra hjälpmedel i form av till exempel checklistor.

Vid överträdelse av kraven i lagstiftningen ska nödvändiga sanktioner vidtas av myndigheten, som ska ta hänsyn till den bristande efterlevnadens art och om företaget tidigare visat prov på bristande efterlevnad (artikel 138 i förordning (EU) nr 2017/625). Rutin för handläggning av sanktionsärenden har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

6.3 Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll

Prioritering mellan kontrollobjekt sker baserat på risk- och erfarenhetsklassning.

För erfarenhetsklassning används Livsmedelsverkets vägledning "Riskklassificering av livsmedelsanläggningar och beräkning av kontrolltid".

Kontrollintervallet för objekten framgår av detaljplaneringen.

Under 2023 kommer prioriteringarna i kontrollverksamheten att vara:

- Registrering av livsmedelsanläggningar vid nyetableringar och ögarbyten. I samband med registreringen kommer revisioner på anläggningar att göras.
- Inspektioner på det allmänna ledningsnätet.
- Inspektioner på anläggningar med mer än 10 timmars tillsyn ska ske minst tre gånger per år.
- Inspektion på alla anläggningar med 6 till 10 timmars tillsyn, ska ske minst två gånger per år.
- Inspektion på alla anläggningar med 3 till 5 timmars tillsyn, ska ske minst en gång per år.
- Inspektion på alla anläggningar med 1 till 2 timmars tillsyn, ska ske minst vartannat år.
- Inspektion på alla anläggningar med tillsynstid under 1 timme, ska ske vart tredje år.

Prioriteringen görs utifrån tilldelad kontrolltid. Objekt med mest kontrolltid prioriteras högst.

Prioriterade lagstiftningsområden 2023

För att underlätta kontroll, rapportering, uppföljning och kommunikering med livsmedelsföretagen, har Livsmedelsverket strukturerat lagstiftningens krav på företagen i så kallade lagstiftningsområden.

Det finns 15 olika lagstiftningsområden.

- A – Administrativa krav
- B – Allmän livsmedelsinformation
- C – Särskild märkning och information
- D – Skyddande beteckningar
- E – Handelsnormer
- F – Varustandarder
- G – Livsmedel för särskilda grupper
- H – Spårbarhet
- I – Särskilda ingredienser och processhjälpmedel
- J – Grundförutsättningar, hygien
- K – HACCP-baserade förfaranden
- L – Specifika hygienkrav och egenkontroll
- M – Handel inom EU, import och export
- N – Dricksvattenanläggningar
- O – Övrigt

Följande lagstiftningsområden och operativa mål kommer att prioriteras under 2023

Typ av verksamhet	Lagstiftningsområden som ska kontrolleras 2023
Bageri/café	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning. • J04 Personlig hygien • J06 Bekämpning av skadedjur <p>K HACCP baserade förfaranden</p> <ul style="list-style-type: none"> • K01 Faroanalys och kritiska stympunkter

<p>Butik med beredning och hantering</p>	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation <p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 Allmänna bestämmelser om spårbarhet <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier <p>Operativt mål Mål 5: Ekologiska livsmedel. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P42 och mot nedanstående lagstiftningspunkter: A12 – Anmälan till Livsmedelsverket om produktion, beredning, lagring, import av ekologiska produkter. A04 – Anmälan om framställning/produktion, beredning, import eller förvaring av ekologiska produkter.</p> <p>Mål 16: Glykoalkaloider i potatis. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P54. Offentlig kontroll av åtgärder som livsmedelsföretagare vidtagit för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.</p>
<p>Butik utan beredning och hantering</p>	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier <p>K HACCP baserade förfaranden</p> <ul style="list-style-type: none"> • K01 Faroanalys och kritiska styrpunkter <p>Operativt mål Mål 5: Ekologiska livsmedel. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P42 och mot nedanstående lagstiftningspunkter: A12 – Anmälan till Livsmedelsverket om produktion, beredning, lagring, import av ekologiska produkter. A04 – Anmälan om framställning/produktion, beredning, import eller förvaring av ekologiska produkter.</p> <p>Mål 16: Glykoalkaloider i potatis. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P54. Offentlig kontroll av åtgärder som livsmedelsföretagare vidtagit för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.</p>

Gatukök	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier <p>K HACCP baserade förfaranden</p> <ul style="list-style-type: none"> • K01 Faroanalys och kritiska styrpunkter
Kommunala vattenverk och distributionsanläggningar	<p>N Dricksvattenanläggningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • N02 Allmänna hygienregler • N06 Mikrobiologiska säkerhetsbarriärer • N08 Distributionsanläggningar • N12 Åtgärder vid problem
Storkök barn- och äldreomsorg	<p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 Allmänna bestämmelser om spårbarhet <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier • J09 Material i kontakt med livsmedel (FCM) <p>K HACCP baserade förfaranden</p> <ul style="list-style-type: none"> • K01 Faroanalys och kritiska styrpunkter
Pizzeria	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier • J09 Material i kontakt med livsmedel (FCM)
Restaurang	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation

	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier • J09 Material i kontakt med livsmedel (FCM)
Transportör	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J01 Allmänna krav på livsmedelssäkerhet • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier
Grossist och partihandel	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J05 Utbildning i hygien och arbetsmetoder • J06 Bekämpning av skadedjur • J09 Material i kontakt med livsmedel (FCM)

Under 2023 kommer förvaltningen att genomföra egna provtagningsprojekt. Provtagning kommer att ske på:

- Listeria i golvbrunnar i detaljhandel samt i storköshåll med känsliga konsumentgrupper.
- Smörgåsar i detaljhandel samt caféer.
- Mjukglass i detaljhandel, caféer och kiosker.

6.4 Rutiner för utförande av kontroll

Vid kontrollerna används checklistor baserade på de lagstiftningsområden som ska kontrolleras. I ECOS2 finns mallar olika typer av skrivelser och beslut. Det finns också mallar för föreläggande och förbud som kan användas. Handläggningsrutin för genomförande av kontroller på livsmedelsanläggningar har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

Kontrollmetoder

Arbetsättet vid kontroll är en blandning av föranmälda revisioner och oanmälda inspektioner. Vid klagomål och utredning av matförgiftning är kontrollen oftast oanmäld.

Miljö- och byggförvaltningen använder fyra kontrollmetoder: revision, inspektion, provtagning samt kartläggning. Revisioner och inspektioner dokumenteras genom kontrollrapporter som återkopplas till livsmedelsföretagaren.

Revision

Kontrollmetod där livsmedelsföretagen ska underrättas i förväg. Alla lagstiftningsområden som är specifika för företaget kontrolleras i samband med revisionen, i ett eller flera steg.

Vid revision bedöms, utöver de rättsliga kraven, även livsmedelsföretagarens egna krav på planerade åtgärder för verksamheten. Planerade åtgärder kan utgöras av egenformulerade policyer, normer och rutiner. Dessa kan vara såväl skriftliga som muntliga. I bedömningen ingår att reda ut vad som ingår i de planerade åtgärderna, till exempel i en rutin för rengöring. Man ska stämna av om de planerade åtgärderna är förankrade i verksamheten och att de följs av perso-

nalen. Dessutom ska effekten av åtgärderna bedömas, till exempel att det blir rent när rengöringsrutinen följs, och att målen med livsmedelslagstiftningen uppfylls. Det vill säga om de planerade åtgärderna innebär att företaget producerar säkra och redliga livsmedel.

Inspektion

Kontrollmetoden bör ske utan förannmälan. Vid en inspektion ska endast vissa detaljer kontrolleras. En inspektion kan vara en del av en revision. Det som kan granskas är resultatet av företagarens system för egenkontroll, till exempel "Blev det rent när rengöringsrutinerna följdes?", "Är märkningen korrekt?"

Provtagning

Kontrollmetod där prover från olika produktionsområden tas för bakteriologisk och/eller kemisk undersökning. Provtagning som kontrollmetod används regelbundet och är en vanlig metod för kontroll vid klagomål och matförgiftningsutredningar. Provtagning förekommer även inom ramen för länsprojekt och nationella tillsynsprojekt. Prioritering samt syfte med provtagning tas fram i detaljplaneringen. Rutin för provtagning av livsmedel har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

Kartläggning

Kartläggning är en metod där stickprov görs inom ett visst område och under en viss tid för insamling av specifika uppgifter. Stickprov kan vara uttag av prover som sänds till laboratorium för analys. Stickprov kan också innebära kontroll inom ett avgränsat område, exempelvis märkning eller spårbarhet.

6.5 Provtagning och analys

SGS Analytics, Karlstad är upphandlat som laboratorium för livsmedelsanalyser. I specialfall kan andra certifierade laboratorier anlitas. Provhantering sker med utrustning som tillhandahålls av laboratoriet och enligt deras riktlinjer för varje typ av prov samt enligt miljö- och byggförvaltningens egna handläggningsrutiner för provtagning av livsmedel.

6.6 Rapportering av kontrollresultat

Kontrollresultat rapporteras årligen till Livsmedelsverket enligt krav i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2009:13) om rapporteringsskyldighet för kontrollmyndigheter. Statistik till den årliga rapporteringen hämtas ur databasen i verksamhetssystemet Ecos2. Underlag för RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) rapporteras omgående till Livsmedelsverket.

I uppföljningsrapporter och årsrapport redogör miljö- och byggförvaltningen för utfallet av kontrollarbetet, dels måluppfyllnad för nyckeltal dels mer generella bedömningar av effekten av kontrollen.

6.7 Öppenhet i kontrollen

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framför allt av Tryckfrihetsförordningen (1949:105) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär detta att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. I diariet registreras både offentliga och hemliga handlingar.

Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock vara sekretessbelagda, alltså hemliga. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling.

7. SANKTIONER – ÅTGÄRDER VID BRISTANDE EFTERLEVNAD

Livsmedelslagstiftningen innehåller både administrativa och straffrättsliga sanktioner, som kan vidtas vid brister i efterlevnad av livsmedelslagstiftningen.

För att säkerställa att sanktionsåtgärder vidtas i rätt omfattning, sker en ständig dialog och utveckling av kompetensen hos inspektörerna. Beslut om sanktioner föregås som regel alltid av diskussioner inom arbetsgruppen och vid behov (ex. föreläggande förenat med vite) eller om ärendet är av principiell betydelse, kan beslutet lyftas till miljö- och byggnadsnämnden. Som stöd används Livsmedelsverkets vägledning om sanktioner i livsmedelslagstiftningen samt förvaltningens egen handläggningsrutin.

Administrativa sanktioner

Denna typ av sanktioner kan användas av de behöriga kontrollmyndigheterna på livsmedelsområdet.

Vid konstaterad bristande efterlevnad av lagstiftningen kan miljö- och byggnadsnämnden vidta åtgärder enligt art **138 punkt 2 i EU nr 2017/625**. Åtgärderna miljö- och byggnadsnämnden får vidta är följande:

- c)** beordra att varor behandlas, att märkning ändras eller att korrigerande information förmedlas till konsumenterna,
- d)** begränsa eller förbjuda att djur eller varor släpps ut på marknaden, förflyttas, förs in i unionen eller exporteras samt förbjuda att de återsänds till den avsändande medlemsstaten eller beordra att de återsänds till den avsändande medlemsstaten,
- e)** beordra aktören att öka egenkontrollernas frekvens,
- f)** beordra att vissa av den berörda aktörens verksamheter blir föremål för ökad eller systematisk offentlig kontroll,
- g)** beordra att varor dras tillbaka, återkallas, bortskaffas och destrueras, i tillämpliga fall tillåta att varorna används för andra ändamål än de som de ursprungligen var avsedda för,
- h)** beordra att hela eller delar av den berörda aktörens företag, eller dess anläggningar, installationer eller andra lokaler, isoleras eller stängs under en lämplig tidsperiod,
- i)** beordra att hela eller delar av den berörda aktörens verksamhet och, i förekommande fall, de webbplatser som aktören driver eller använder, läggs ner under en lämplig tidsperiod,
- j)** beordra att registreringen eller godkännandet för den berörda anläggningen, anordningen, installationen eller transportmedlet återkallas tillfälligt eller slutgiltigt, eller att en transportörs tillstånd eller förarens kompetensbevis återkallas tillfälligt eller slutgiltigt.

Detta sker efter att myndigheten vid upprepande tillfällen iakttagit att lagstiftningen inte efterlevs eller vid allvarliga brister vid första kontrollen. Kontrollmyndighetens beslut om vilken åtgärd som ska vidtas ska dock stå i proportion till bristens art och till hur företagaren tidigare betett sig.

Miljö- och byggnadsnämnden har mallar för beslut om omhändertagande av livsmedel, förbud att släppa ut livsmedel på marknaden, förbud mot viss livsmedelsverksamhet samt förbud mot all hantering av livsmedel.

Miljö- och byggnadsnämnden kan också förelägga livsmedelsföretagare att vidta vissa åtgärder, eventuellt förenat med vite. Till skillnad från tidigare lagstiftning anges dock tydligt i nuvarande livsmedelslag, att den kompletterar direkt tillämpliga bestämmelser som finns i EU- och EG-förordningarna.

Sanktionsavgifter

För att effektivisera sanktionssystemet vid överträdelse av livsmedelslagstiftningen har sanktionsavgifter under 2019 införts i livsmedelslagen (2006:804) för vissa särskilda fall av bristande efterlevnad. Också fängelsestraff har införts i straffskalan för vissa överträdelse. Hotet om en snabbt påförd sanktionsavgift är tänkt att leda till att livsmedelsföretagare (både fysiska och juridiska perso-

ner) i högre grad följer lagstiftningen jämfört med tidigare. Snabbheten i ett sanktionsavgiftssystem har fördelar i ärenden som annars kan vara lågt prioriterade hos polis och åklagare och som därför får långa utredningstider. Eftersom sanktionsavgifter ligger nära det straffrättsliga området är rättssäkerhetsaspekter mycket viktiga. Därför berörs endast vissa specifika överträdelser och utrymmet för kontrollmyndigheten att göra vaga bedömningar är mycket begränsat.

Straffrättsliga sanktioner

Straffrättsliga sanktioner kan bli aktuella när en åklagare, oftast efter anmälan från en kontrollmyndighet, beslutar att väcka åtal för brott mot livsmedelslagstiftningen. I nuvarande livsmedelsslag har fängelsestraff återinförts.

Miljö- och byggnadsnämnden ska som kontrollmyndighet verka för att brott mot livsmedelslagstiftningen beivras.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING AV KONTROLLEN

8.1 Uppföljning

Genom samtal inom inspektörsgruppen, görs en uppföljning av hur man följer planeringen under året. Förvaltningschefen för miljö- och byggförvaltningen gör uppföljningar varje månad för att bedöma vart gruppen befinner sig gentemot planeringen. Därutöver sker ständigt samsynsdiskussioner både inom förvaltningen och även med andra kommuner, ex. vid läns möten och vid möten inom ramen för Miljösamverkan Värmlands och Örebro län.

Allmän uppföljning av måluppfyllnad avseende kontrollverksamheten, utförda kontroller och ekonomiskt läge, sker varje månad på avdelnings- och förvaltningsnivå.

8.2 Intern revision

Kontrollplanen revideras inför varje år och fastställs i miljö- och byggnadsnämnden. Till grund för kontrollplanen finns en resursbehovsinventering och underlag för verksamhetsplanering för livsmedelskontrollen. I den listas alla kända kontrollobjekt. Kontrollen på verksamheterna planeras tre år framåt i tiden och i underlaget går det att utläsa vilka företag som ska kontrolleras vilket år. Underlaget revideras inför varje nytt verksamhetsår då en uppföljning görs av årets aktiviteter samt en uppdatering av kontrollobjekten. Resultatet av denna uppdatering kommer att ligga till grund för den årliga revideringen av kontrollplanen.

I samband med revideringen av kontrollplanen kontrolleras lagstiftningen och övrig text så den är aktuell.

8.3 Extern revision

Enligt artikel 6 kontrollförordningen (EU 2017/625) finns det krav att de behöriga myndigheterna skall låta utföra externa revisioner av livsmedelskontrollen. Den behöriga myndigheten skall med beaktande av resultaten vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att de uppfyller målen i kontrollförordningen.

Länsstyrelsen och Livsmedelsverket utför på uppdrag av regeringen revisioner av kommunernas organisation, planer och genomförande av den lokala livsmedelskontrollen. Dessa utförs normalt med en tidsintervall på mellan 3–5 år. Livsmedelsverket har möjlighet att besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av kontrollförordningarna hos kontrollmyndigheten. En kommun kan påföras sanktioner både efter en revision genom länsstyrelsen och efter en revision genom Livsmedelsverket.

Länsstyrelsen utför extern revision av lokal livsmedelskontroll. Senaste revisionen genomfördes 2019 och den följdes upp under 2020.

8.4 Utvärdering

Utvärdering av kontrollens effekter sker i samband med uppföljnings- och årsrapporter. Kundundersökningar sker varje år (löpande insiktsmätning).

9. BEREDSKAP

Hammarö kommun ingår i Karlstadsregionens gemensamma krishanteringsorganisation. Utifrån ett samverkansavtal som upprättades 2006 mellan Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstads samt Kils kommuner inrättades en gemensam krisledningsnämnd i Karlstadsregionen. Krishanteringsplanen "plan för hantering av extraordinära händelser är sammanställd av säkerhetsavdelningen Räddningstjänsten Karlstadsregionen.

Dricksvattenförsörjningen är ett av de stora riskområdena för kommunen. Sårbarheten består i vattentäktens placering intill en europaväg med omfattande transporter av farligt gods, frånvaron av reservvattentäkt, frånvaron av inhägnad vid vattentäkten vilket ger tillträde till infiltrationsområdet med fordonstrafik. För att trygga dricksvattenförsörjningen i kommunen finns det två vattenledningar från Karlstad kommun ut till Hammarö.

Miljö- och byggnadsnämnden har fastställt en handlingsplan vid akuta händelser avseende livsmedel och dricksvatten (2015-09-22, § 117, uppdaterad våren 2022).

10. FLERÅRIG NATIONELL KONTROLLPLAN

I Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan, beskrivs hur den offentliga kontrollen av livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd är organiserad, hur den genomförs och hur den utvecklas.

Kontrollplanen finns på Livsmedelsverkets webbplats www.livsmedelsverket.se